

קבלת עול תורה

יששכר זבולון – שותפות בעצם התורה

בשעה שבירך משה רבינו את ישראל לפני מותו, אמר (דברים לג, יח): שְׂמַח זְבוּלוֹן בְּצֵאתְךָ וַיִּשְׁשֶׁר בְּאַהֲלֶיךָ. ופירש רש"י וז"ל:

זבולון ויששכר עשו שותפות, 'זבולון לחוף ימים ישכון', ויוצא לפרקמטיא בספינות ומשתכר, ונותן לתוך פיו של יששכר, והם יושבים ועוסקים בתורה, לפיכך הקדים זבולון ליששכר, שתורתו של יששכר על ידי זבולון היתה.

דבר זה נוהג לדורות, שעושים שותפות בין העוסק בפרקמטיא ובין התלמיד חכם, שהעוסק תומך בממון את התלמיד חכם שיוכל להגות בתורה, ועל ידי זה יש לו חלק בתורתו.

והנה באמת אף בכל המצוות יש מעלה של סיוע לעושי מצוה, אבל בלימוד התורה מצינו בזה ענין מיוחד. שבכל מצוות האמורות בתורה, אם אחד עוזר לחבירו לעשות מצוה, יש לו זכות של מסייע. דרך משל, אדם שאין לו תפילין ובא חבירו ונתן לו תפילין במתנה, אזי למניח התפילין יש זכות קיום מצות תפילין, ולנותן אמנם יש שכר של מזכה את חבירו במצוה, אבל אין לו חלק בעצם המצוה של הנחת תפילין. אבל בתורה אינו כן, אלא מי שמסייע לחבירו ללמוד תורה, יש לו חלק וזכות בעצם לימוד התורה, ושכר תורה בידו ולא רק שכר החזקת תורה.

נשים במאי זכין

דבר זה למדנו ממה שאמרו בגמרא (ברכות יז, א):

גדולה הבטחה שהבטיחן הקב"ה לנשים יותר מן האנשים, שנאמר (ישעיהו לב, ט) "נשים שאננות קמנה שמענה קולי בנות בוטחות האַזְנָה אמרתי". אמר ליה רב לרב חייא, נשים במאי זכין, באקרויי בנייהו לבי כנישתא ובאתנווי גברייהו בי רבנן ונטרין לגברייהו עד דאתו מבי רבנן.

ולכאורה קושיית הגמרא 'נשים במאי זכין' צריכה ביאור, הלא אף שיש כמה מצוות עשה שנשים פטורות, כגון מצות עשה שהזמן גרמא, הלא עדיין מחוייבות הן בהרבה מצוות, מלבד מה שמזהרות בכל לא תעשה שבתורה, ואם כן הרי יש לנשים זכויות לרוב ומה מקשה הגמרא.

ונראה לבאר, דהנה אמרינן בכתובות (קיא, ב):

אמר ר' אלעזר, עמי הארצות אינן חיים וכו' מקרא אחר אני דורש, דכתיב (ישעיהו כו, יט) "כי טל אורות טלך וארץ רפאים תפיל", כל המשתמש באור תורה אור תורה מחייהו, וכל שאין משתמש באור תורה אין אור תורה מחייהו. כיון דחזייה דקמצטער אמר ליה, רבי מצאתי להן תקנה מן התורה - "ואתם הדבקים בה' אלהיכם חיים כולכם היום" (דברים ד, ד), וכי אפשר לדבוקי בשכינה, והכתיב (דברים ד, כד) "כי ה' אלהיך אש אוכלה", אלא כל המשיא בתו לתלמיד חכם והעושה פרקמטיא לתלמידי חכמים והמהנה תלמידי חכמים מנכסיו מעלה עליו הכתוב כאילו מדבק בשכינה וכו'.

והנה אף עמי הארצות בודאי מקיימים מצוות, וכמו שכתב רבינו יונה (אבות פרק ב משנה ה) וז"ל, ולא עם הארץ חסיד - עם הארץ מעורב עם הבריות במדות חשובות, ויש בו מקצת דעות ישרות יודע להשמר וישמור נפשו מן הפשעים, ויוכל להיות צדיק ולעשות ולקיים במה שאומר לו שנצטוו וכו', עכ"ל. ומכל מקום מבואר מדברי הגמרא שכדי לזכות לתחיית המתים, צריכים עמי הארץ שיהא להם דוקא זכות של תורה, ולא די לזה שכרן של מצוות.

ובזה יש לבאר את דברי הגמרא בברכות, שהקשתה במה יזכו הנשים לתחיית המתים כיון שאין בידן מצות תלמוד תורה, ואף שבודאי שכר שאר מצוות בידן, אבל כדי לזכות לתחיית המתים צריכים דוקא זכות התורה. ומתרצת הגמרא שהן מסייעות לבניהן ולבעליהן ללמוד תורה, ובזה יש להן שכר תורה.

אמנם עדיין יש להקשות על שתי סוגיות אלו, שמאחר ולזכות לתחיית המתים צריך דוקא זכות התורה, אם כן מדוע מועיל לעמי הארץ שמשיאים את בתם לתלמיד חכם ועושים להם פרקמטיא ומהנים אותם מנכסיהם, וכן, מדוע מועיל לנשים הסיוע לבניהן ולבעליהן ללמוד, הא תינח שיהיה להן הזכות של מסייע ללומדי תורה, הרי כדי לזכות לתחיית המתים צריך זכות התורה עצמה.

ומבואר מזה להדיא כנ"ל, שהמסייע לחבירו ללמוד תורה, כגון האשה המשלחת את בעלה לבית המדרש או עם הארץ המהנה את התלמיד חכם מנכסיו, אינו נחשב רק כמסייע בעלמא, אלא הוא שייך ללימוד התורה עצמה, ויש לו חלק ושותפות בגופה של המצוה.

תלמוד תורה כנגד כולם

אמנם דבר זה גופא צריך ביאור, מה נשתנה מצות תלמוד תורה מכל מצוות האמורות בתורה, שבכולן יש למקיים שכר מקיים ולמסייע שכר מסייע, ואילו בתורה אף למסייע יש שכר מקיים.

ונראה, שהנה אמרו חז"ל (פאה פרק א משנה א) 'תלמוד תורה כנגד כולם'. ופשוטם של דברים הוא, שמעלת מצות תלמוד תורה גדולה עד למאד וחשובה היא כנגד כל שאר המצוות. אמנם יש בזה עוד עומק. והיינו, שידוע שרמ"ח מצוות עשה הן כנגד רמ"ח אברים שבאדם, כל מצוה מכוונת כנגד אבר אחד. אבל מצות תלמוד תורה כוללת את כל האדם כולו, כי אף על פי שעצם מעשה הלימוד נעשה בשכלו ובפיו, אבל התורה תופסת את כל האדם, ועל ידי לימוד התורה כל מציאותו משתייכת לתורה. ולכן אמרו (אבות פרק ד משנה ה) "רבי נחוניא בן הקנה אומר, כל המקבל עליו עול תורה, מעבירין ממנו עול מלכות ועול דרך ארץ", כי הרוצה לזכות לתורה, צריך שיהיה כל כולו נתון לתורה, ולא יהיה עליו שום עול אחר.

וראיתי בשיחותיו של הגה"צ נתן ווכטפויגעל זצ"ל (לקט רשימות' בעניני ימים נוראים, עמ' מב) שהוסיף לבאר, כי טעם הדבר שהמקבל עליו עול תורה מעבירים ממנו כל עול אחר, הוא מפני שבאמת עול התורה כולל את האדם כולו, וממילא לא נשאר מקום להיות תחת שום עול אחר.

ואם תאמר, סוף כל סוף מה יעשה האדם ויחיה, הלא יש לו גוף עם כל צרכי הגוף, ובנוסף מוטלים עליו אחריות ושעבודים כלפי אשתו ובני משפחתו, והיאך יתקיים עליו עול תורה שאינו מניח מקום לשום עול אחר. אולם התירוץ הוא, שכאשר יבואו אנשים אחרים מסביבתו של התלמיד חכם - כמו אשתו המנהלת את ביתו, וכן העוסקים בפרקמטיא - ויקבלו על עצמם לספק לו צרכיו כדי שיהא פנוי לקבל על עצמו את עול התורה בשלימות, נמצא שלא רק סייעו ועזרו לו ללמוד תורה, אלא אף יצרו אצלו את האפשרות לקשר כל מציאותו לתורה, שלא רק מחשבתו ושכלו יהיו תפוסים בתורה, אלא גם אברי גופו יתקדשו בקדושת התורה, שעל ידי זה יזכה לתחיית המתים, וכמו שאמרו בכתובות 'טל תורה מחייהו'.

ולכן המחזיק את התלמיד חכם אינו רק מסייע, אלא יש לו שותפות וחלק בעצם הלימוד, משום שאינו דומה תלמוד תורה ללא סיוע לתלמוד תורה עם סיוע, שרק מחמת הסיוע מתקיימת קבלת עול תורה בשלמות, ונמצא שהסיוע יחד עם לימוד התורה הם חפצא דמצוה אחת שעניינה קבלת עול תורה בכל רמ"ח ושס"ה, בבחינת

תלמוד תורה כנגד כולם. ובשל כך ודאי שלמסייע יש זכות של תלמוד תורה עצמה. משא"כ בשאר מצוות, אין חילוק בצורת קיום המצוה על ידי הסיוע, ולכן אין למסייע אלא זכות מחזיק ולא זכות מקיים.

קבלת עול תורה – כל אחד לפי דרגתו

וכאן הבן־תורה שואל, אמרתי אחכמה והיא רחוקה ממני, כי אני עומד במדרגה כזו שאוכל לקבל על עצמי עול תורה בשלימות, לבטל כל רצונותי וכל מציאותי לתורה, כדי שאזכה להתקשר לתורה ברמ"ח אברים.

אמנם האמת היא, שיש לקבלה זו מדרגות רבות. כל ויתור שאדם עושה בשביל התורה - כגון הרחקה מתענוגי עולם הזה, או התאמצות בזמן שטבעו רוצה להתעצל - הרי זו כניסה תחת עול תורה. רק אדם שאינו רוצה ללמוד אלא כשנוח לו, וכל קושי מונע אותו מלימודו, הוא זה שאינו שייך כלל לקבלת עול תורה. אבל מי שמבטל רצונו קצת כדי להרבות בתורתו, בין באיכות בין בכמות, אזי כל צעד וכל מאמץ מקדש את גופו, ומזכה אותו לסייעתא דשמיא להגיע אל המדרגה שלמעלה הימנה, והוא ניצב בדרך העליה. ואף שבתחילה קשה עליו הדבר, אבל יערב לו בסוף, כי אין לך אדם ששלו ושקט בעולם הזה כמו המקבל עליו עול תורה, אשריו בעולם הזה וטוב לו לעולם הבא.

ל"ג בעומר – שמחת תורה שבעל פה

שמחת ל"ג בעומר – הילולא דרשב"י

יום ל"ג בעומר הוא יום שמחה, וכמש"כ הרמ"א (סימן תצג סעיף ב). ואחד מהטעמים שנאמרו לבאר שמחת יום זה, הוא משום שביום זה נפטר רבי שמעון בר יוחאי. והוא פלא, הלא יום מיתת צדיקים הוא יום אבילות, וכמו שיש נוהגים להתענות בז' אדר משום שהוא יום מיתת משה רבינו. וכן מותר להתענות בראש חדש אב, אף על פי שבשאר ראשי חדשים אסור להתענות, משום שהוא יום מיתת אהרן הכהן, וכמבואר